

Merkezi Yönetimin Vergi Gelirlerini Yerel Yönetimlere Dağıtımı: Küreyerelleşme

Distribution of Tax Revenue of Central Government to Local Governments: Glocalization

Asst. Prof. Dr. Fatih Kaplanhan (Yıldırım Beyazıt University, Turkey)
Ph.D. Candidate Cem Korkut (Yıldırım Beyazıt University, Turkey)

Abstract

Main questions of this study are “How much autonomy?” and “Has autonomy take to feudalism?” Although the resolution of issue according to effective, efficient, rational and fair principles about the income distribution between the central administration and the municipalities is a precondition of permanent and efficient services of local governments. This study aims to identify regional governments tasks and improve services of central governments with taxes (VAT) distribution method. We also aim to increase taxes that are collected from regional governments with the method of glocalization. In addition, if sharing criteria was different, it would how a change between the years 2003-2011 will be investigated. During the comprehensive analysis of these years with public revenues on the basis of VAT, local government’s expenditure, criteria/data to be applied in the share of public revenues to municipalities whether changing the method financing of municipalities can make local governments more efficient and productive will be explored. In a political structure that municipalities are financed from the center, it is very difficult to find an appropriate combination between equality and justice in the distribution of income. Local governments must have privileges which is proportionate with responsibilities on own mandates and source of income for producing to serve as an effective and efficient local services. The results show that if the central governments give budget to regional government according to taxes that are collected in this region, productivity of taxation increase and regional government can collect taxes easier.

1 Yerel Yönetim Olarak Belediyeler

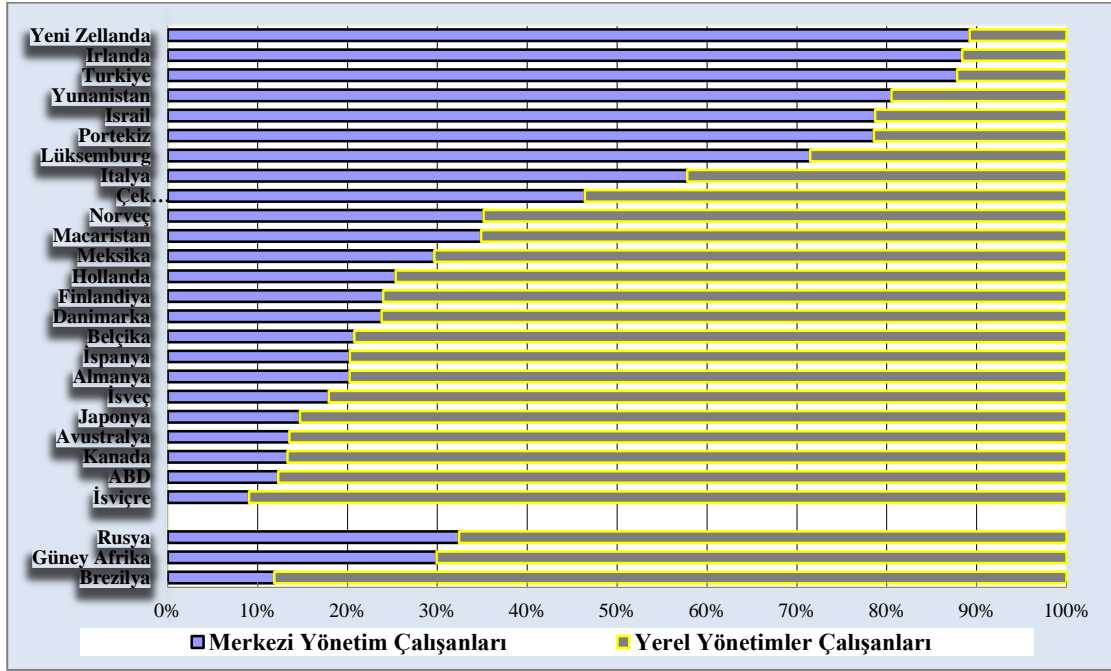
Belediyeler ve diğer yerel yönetimler, sorumlu olduğu yerel toplumun müşterek gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan, ekonomik, sosyal, kültürel standartları yükseltme amacı güden ve yetkilerin; yerel düzeyde, topluluğa en yakın yönetim birimince, kamu yararı doğrultusunda kullanıldığı, kamu tüzel kişiliğini haiz özerk ve demokratik idarelerdir. Belediyeler, demokrasinin yerel bazda yerleşmesi ve ekonominin gelişmesi açısından merkezi yönetimden sonra ikinci derecede vazgeçilmez öneme sahip kurumlardır. Ülke yönetiminde merkezi ve yerel yönetimler birbirleriyle çelişen değil, aynı amaca hizmet eden ve doğal olarak birbirlerini destekleyen birimlerdir. Merkezi ve yerel yönetimler arasında bir hiyerarşik bağ bulunmamakla birlikte, yerel yönetimlerin sahip oldukları özerklik, onların başına buyruk ve tam bağımsız olduklarını göstermez.

İnsanların birlikte yaşamaları sonucunda tarihsel süreçte bazen devlet ile birlikte hatta bazen devletten önce yerel yönetimler; karşılanması gereken toplumsal ihtiyaçları ve toplumsal düzeni sağlamak için yine insanlar tarafından oluşturulmuştur. Yerel yönetimlerin varoluşu genel olarak iki sebebe dayandırılabilir. (Fidan, 1997). Birincisi sosyal olgu sonucu ortaya çıkan komün en eski yerel yönetimdir. Belediyelerin varoluşunun ikinci sebebi ise idari nedenlerdir. Genel olarak topluluklar ortak yaşamın gerektirdiği bir kısım ihtiyaçlarını örgütsüz yöntemlerle karşılayamamış, bu zorluğun doğal bir sonucu olarak devletin kendisi; siyasi nedenler ile kendi sınırları içinde il ve bölge idareleri oluşturmuştur.

1.1 Belediye ile Merkezi Yönetim Arasındaki Görev ve Gelir Paylaşımı

Merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki ilişkilerin siyasal, idari ve mali olmak üzere üç yönü vardır. Bu üç tür ilişkiyi birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çünkü bunlar birbirlerini yakından etkiler ve belirlerler. Gelişmiş ülkelere nazaran geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin imkânlarının sınırlı olması, belediyelerle merkezi yönetim arasında işbirliğinin, işbölümünün ve kaynakların yerinde kullanılmasının önemini daha da artırmıştır. Bu işbölümünün iyi bir şekilde yapılamamış olması gelişemeyen ülkeler için gelişmemelerinin sonucu olduğu kadar sebebi de olabilir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin üstlendikleri hizmetlerin başka ülkelere göre çok sınırlı düzeyde olduğu, merkez yönetimi ile yerel yönetimlerde çalışan kamu personeli oranlarının karşılaştırılmasından da anlaşılmaktadır. Bazı ülkelerde kamu personellerinin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki dağılımı şu şekildedir;

Şekil 1. Seçilmiş Bazı Ülkelerde Kamu Personeli Merkezi – Yerel* Dağılımı, (OECD, 2012)

*: Yerel yönetim istatistikleri Federal ülkelerde eyaletler, bölge idareleri ve yerel yönetimleri kapsarken, üniter ülkelerde bölge idareleri ve diğer yerel yönetim birimlerini içermektedir.

Türkiye'de belediyeler, tüm kamu personelinin % 12,19'unu çalıştırmakta iken, bu oran Japonya'da % 85,28, ABD'de % 87,72, Norveç'te %64,84 ve İsveç'te ise % 82,08 dolaylarındadır (Gurria, 2011).

Halkın ihtiyaçlarını en yakın gözle görebilen kurum yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler halkın ihtiyaç ve isteklerine hızlı ve kalıcı çözümler getirebilir, gerektiğinde diğer karar organlarıyla köprü vazifesini kurabilirler. Gelişen teknoloji ve artan nüfus ile yerel yönetimlere büyük bir görev düşmektedir. Teknolojinin ve nüfusun sürekli artması sebebi ile yerel yönetimlerinde sürekli personel sayılarını, donanımlarını, niteliklerini artırması gerekmektedir.

Kamu hizmetlerinin devlet ile belediyeler arasında paylaşılması bu kamu idareleri arasında sıkı mali ilişkileri de beraberinde getirmiştir. Toplumsal hayatın zorunlu kıldığı ortak ihtiyaçların bir kısmının görülmesi görevi belediyelere verilirken, bunlardan doğacak olan kamu yüklerini karşılayacak araçların da kendilerine temin edilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile kamu hizmetlerinin paylaşılmasına paralel olarak; kamu kaynaklarının da devlet ile belediyeler arasında paylaşılması gerekir. Kamu hizmetlerinin bir kısmının yerel idarelere verilmesi, bu hizmetlerin yapılması için gerekli olan mali araçları hangi kaynaklardan karşılayacaklarının da belirlenmesini getirir. Bu da kamu gelirlerinin merkezi yönetim ile belediyeler arasında mali bir paylaşımına tabi tutulmasının belli kurallara bağlanması zorunluluğunu ortaya çıkarır. Aslında kamu hizmetlerinin paylaşımı ve dağıtımı ile gelir kaynaklarının paylaşımı ve dağıtımı aynı meselenin idari ve mali iki yanını birden düzenlemenin zorunluluğunu kendiliğinden ortaya çıkarır (Başaran, 2008).

1.2 Gelir Paylaşımının Temel Nedenleri

Son yıllarda özellikle de yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra, merkezi yönetimlerin halkın huzur ve asayiş ile ilgili görevleri daha çok üstlendikleri görülmektedir. Bundan dolayıdır ki yerel sorunlar ve yerel politikalar gittikçe daha çok önem kazanmakta ve ülke çapında da yaygınlaşmaktadır. Günümüzde yerel yönetimlerin görevleri ve etkinlikleri yerel yönetimlerin boyunu aşmaktadır. Hızlı haberleşme ve ulaşım imkânları; plânlı milli ekonomi politikası, siyasi partilerin gerçek ve tüzel sosyal refah programları ve yerel yönetimlerin birbirinden farklı olmaları gibi nedenler, yerel yönetimlerin önemini gün geçtikçe artırmaktadır. Bütün bu gelişmeler merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için mali paylaşımı ortaya çıkaran nedenlerin incelenmesini gerektirmektedir (Bülbül, 2011). Bu nedenler; gelir dağılımı adaleti sağlanması, standart hizmet sunumunun sağlanması, mali dengesizliklerin giderilmesi, dışsallıkların içselleştirilmesi, erdemli malların üretiminin teşvik edilmesi, hukuki etkinliğin sağlanması, idari etkinliğin sağlanması ve geleneksel ve tarihsel faktörler olarak özetlenebilir.

1.3 Gelir Paylaşımının Temel İlkeleri

Adalet ilkesi; kısaca hakka ve hukuka uygunluktur. Etkinlik ilkesi ise sınırlı kaynaklar çerçevesinde yönetimlerin ihtiyaç olan mal ve hizmetleri maksimum düzeyde üretmesidir ki devletin mali işlevlerinin başında kaynakların ilgili yerlere etkin olarak tahsisini sağlamak gelmektedir. Eşitlik ilkesi ile ulusal bütünlüğün bozulmaması için bölgeler arasındaki dengesizliklerin giderilmesi hedeflenmektedir. Klasik iktisat teorisine göre

bölgeler arasında ekonomik kaynaklar eşit olarak dağılmış olsa da, kaynakların marjinal verimliliğin yüksek olduğu yerlere doğru kayacağı ve bu kaymanın marjinal verimlilikler eşitleninceye kadar süreceği öngörülse de, eşitlik-etkinlik ve eşitlik-adalet çelişkisi tartışmalı bir konu olsa da eşitlik ilkesi gelir dağılımında en önemli ilkelerden birisidir. Açıklık ilkesi uyarınca belediyelerin hizmetlerini kesintisiz ve verimli yapmasını sağlamak ancak gelirlerinin belirli olması ile mümkün olacaktır. Yeterlik ilkesine göre ise belediyeler tahsis edilecek vergiler, bu idarelerin, gelir ihtiyaçlarını karşılayacak türde ve etkinlikte olmalıdır. Bir diğer ifade ile idareler arası vergi paylaşımı yapılırken, belediyelere yeterli gelir kaynağı sağlanmalı ve bu paylaşım yerel özerkliği zedelememelidir. Belediyelere mali ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek vergiler bırakılırken bu vergilerin oranlarının kolayca düzenlenmesi ve matrahlarının esnek olması belediyelerin kaynak ihtiyacının karşılanmasında önemli katkılar sağlayabilecektir. İdari uygunluk ilkesine göre, hangi verginin kime bırakılacağı belirlenirken; merkezi yönetim veya belediyelerin vergi kapasitesini kavrayabilme yeteneğini, vergi konusunu etkin olarak izleyip izleyemedikleri ve vergilerin tahsilinde gerekli yeterliliğe sahip olup olmadıkları dikkate alınacak ve vergiler bu ilkeler dikkate alınarak idareler arasında paylaşılacaktır.

1.4 Gelir Paylaşımına Etki Eden Faktörler

Merkezi yönetim ile belediyeler arasındaki gelir bölüşümünün belli ve kesin kurallara bağlanmış, çoğunlukla benimsenip birçok ülkede uygulamaya konulmuş kararlı, devamlı ve standart bir şekli bugün için mevcut değildir. Her devletin kendi coğrafi ve siyasi yapısına göre kendine has değişen gelir paylaşım modeli vardır.

GBVG'nin belediyelere dağıtılmasında nüfus kriterinin yanı sıra, gelişmişlik endeksi, köy sayısı, yüzölçümü ve kırsal alan nüfusu gibi yeni kriterler belirlenmesine karşın, nüfus hala belirleyici bir göstergedir. Türkiye'deki mevcut düzenlemede, yerel yönetimlerin gelir kapasite farklılıkları, nüfus yoğunluğu, yaşlı nüfus, eğitim çağındaki nüfus ve turistik özellikler gibi belediyelerin harcama miktarına etki edecek faktörler göz önünde bulundurulmamıştır.

Bu faktörler; devlet yapısındaki farklılıklar, milli gelir düzeyindeki farklılıklar ve merkezden yönetim ile yerinden yönetim anlayışı farklılıkları olarak sıralanabilir.

1.5 Gelir Paylaşımında Dikkate Alınan Başlıca Kriterler

Dikey ve yatay idari ve mali paylaşımında, gelirlerin merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki tahsisi; idarelerin gelir kaynaklarını tamamlayıcı ve yönetimler arasındaki gelir farklılıklarını giderici bir fonksiyon görür. İdari ve mali paylaşım uygulamasında belirli faktörler rol oynar. Bu faktörler; denkleştirme fonu, potansiyel ihtiyaç ve potansiyel vergi gücüdür.

Denkleştirme fonu (Kestane, 1996) daha çok mali yardım ve bağış sisteminde ağırlığı olan bir faktördür. Paylaşımı yapılacak gelirler bu fonda biriktirilir. Denkleştirme fonunun kaynağı ise vergilerden ayrılan yüzde payları ile bütçeden ayrılan ödeneklerden oluşmaktadır.

Potansiyel ihtiyaç, potansiyel vergi gelirinin belirlenmesi sonucunda ortaya çıkacak olan açığa göre belirlenir. Potansiyel ihtiyacın belirlenmesinde birçok kriter kullanılmasına rağmen ana kriter nüfustur. Kişi başına ihtiyaç nüfus ile çarpılarak potansiyel ihtiyaç belirlenir. Nüfus kriterine yardımcı kriterler arasında ise öğrenciler ve göçmenler kriteri verilebilmektedir. Potansiyel vergi gücü, merkezi ve yerel yönetimlerce toplanan vergiler toplamından oluşmaktadır. Önemli olan gelir kaynaklarında bir homojenliğin ve devamlılığın olmasıdır. Bu üç (nüfus, öğrenci ve göçmenler) kriterine göre yerel yönetimlerin ihtiyaçları olan gelirler belirlendikten sonra, bu ihtiyaçların karşılığı olan gelirlerin paylaşılmasında hangi kriterin kullanılacağı önemlidir. Uzun yıllardır tartışılan bu kriterler; her ülkede siyasi, idari yapı ve değer yargılarına göre farklılık göstermesine rağmen başlıcaları şunlardan oluşmaktadır; nüfus başına göre, yerel tahsilâta göre, öğrenim çağındaki çocuk sayısına göre, işsizlerin adedine veya sosyal yardıma muhtaç olanlara göre, belediye alanına göre, belediye yollarının uzunluğuna göre, mesken sayısına göre, sosyoekonomik gelişme endeksine göre.

1.6 Belediyelerin Başlıca Gelirleri

Belediyelerin gelirlerini, ekonomik gelişmişlik düzeyi ve devlet yapısı ne olursa olsun bütün ülkelerde kaynakları bakımından üç başlıkta incelemek mümkündür. Kaynaklardan birisi yerel kaynaklardan elde edilen öz gelirlerdir. Bunlar belediye yönetimlerine tahsil etme yetkisi tanınmış vergiler, harçlar katılım payları, ücretler ve belediyelere ait taşınmazların satılması ve kiralanması yoluyla elde ettiği gelirler ve işletme karlarıdır. İkincisi transfer niteliği taşıyan gelirlerdir. Bu kaynak merkezi yönetim gelirlerinden aldığı pay ile yardım ve borç şeklindeki aktarmadan oluşmaktadır. Üçüncü gelir kaynağı ise belediyelerin bankacılık sektörü ile mali piyasadan aldığı kredilerdir.

2 KDV Vergisi ve Uygulamaları

Katma Değer Vergisi (KDV), üretim tüketim zincirinin her aşamasında, malların ve hizmetlerin satışından alınan ve vergi indirimine imkân tanımak suretiyle değer artışını temel alan, gayri şahsi, çok aşamalı, genel bir satış vergisidir.

Katma değer vergisini bir harcama vergisi olarak ilk kez öneren Alman sanayici Wilhelm Von Siemens olmuştur (Jenkins, 1998). Von Siemens ilk kez 1918 yılında Almanya'da uygulanan muamele vergilerinin

kaldırılarak KDV uygulamasına geçilmesini savunmuştur. Fransa'da ise o tarihlerde Maliye Bakanlığı'nda çalışan Maurice Laure bu verginin öncülüğünü yapmış, daha sonra da KDV projesini hazırlamıştır. KDV'yi ilk uygulayan devlet 1954 yılında Fransa olmuştur (Organ, 2013). Maliye tarihinin en hızlı yayılan vergisi unvanını kazanan KDV, 1968 yılından itibaren, başta Almanya olmak üzere AB'ye üye diğer ülkelerde yürürlüğe konulmuştur. KDV'nin AB'ye üye ülkelerde hızla yayılmasının temel nedeni, Avrupa Topluluğu'nu kuran 1957 tarihli Roma Antlaşması'nın 99. maddesinin dolaylı vergilerin uyumlaştırılmasına ilişkin hükmüdür.

Vergilendirmede ilke olarak “vergi ödeme gücü” esas alınmakta olup, bunun göstergelerinden biri elde edilen “gelir” iken, diğer bir göstergesi, bu gelirin harcanmasıdır. Dolayısıyla doğrudan doğruya kişilerin elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi yanında, harcamaların da vergilendirilmesi yoluna gidilmektedir. Harcamaların vergilendirilmesi ise ya üretim veya üretimin her safhası ya da tek tek belirtilmiş mal ve hizmetler vergi kapsamına alınmak suretiyle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. KDV konusu ve kapsamı itibarıyla muamele vergilerinden olup, teorik ve teknik üstünlükleri ile bu vergilerin en gelişmiş olanıdır. Çok aşamalı ve yayılı satış vergisi niteliğinde olup; mal veya hizmetin her el değiştirilmesinde eklenen değer üzerinden tarh edilen bir satış vergisidir (Arslan, 1983).

KDV, genel bir vergidir ve konusu mal ve hizmet teslimi olan her işlem bu vergi kapsamına dâhildir; üretim ve dağıtımın perakende satış dâhil her aşamasına uygulanmaktadır. Basit biçimde tanımlanırsa; KDV, bir işletmenin diğer firmalardan aldığı mal ve hizmetlere eklediği değer üzerinden alınan bir vergidir. KDV, tek bir aşamada alınmakta olan muamele vergilerine (istihsal vergisi, satın alma vergisi vs.) göre çok aşamalı bir vergi ve tek aşamalı vergilere göre geniş kapsamlı bir vergidir (Saraçoğlu, 2006).

2.1 Bazı Ülkelerde KDV Uygulaması

ABD'de genel bir satış ya da KDV mevcut değildir. Bunun yerine eyaletler, sınırları içindeki mal ve hizmet teslimlerinden nihai safhada bir satış vergisi alırlar. Satış vergisinin KDV'den farkı satış vergisinin belirli bir mal veya hizmet üzerinden belirli bir oranda tek bir seferde yani sadece nihai tüketiciden alınmasıdır. Yeniden işlemek ve/veya satmak üzere mal alan mükellefler muafiyet belgelerini ibraz etmek zorundadırlar. Üç farklı satış vergisi mevcuttur: Satılan malların miktarı üzerinden hesaplanan satıcı vergisi (vendor tax), perakende satışı vergilendiren tüketici vergisi (consumer tax) ve her ikisinin bileşiminden oluşan bir satış vergisi (combination vendor-consumer tax). Alkollü içkiler ve tütün vergisi dışındaki satış vergileri genellikle eyaletler ve mahalli yönetimlerce tahsil edilmektedir. Eyaletlerin toplam gelirleri içinde satış vergilerinin payı ortalama %25 olup, vergi gelirleri içinde önemli bir yere sahiptir (Rodibaught, 2013).

Avrupa Birliği'nde (AB) vergilerin; ülkeler arası mal hareketlerinde rekabeti bozucu etki yapmaması ve tarafsız kalması anlayışı, AB'deki ortak vergi düzenlemelerinin temel felsefesini yansıtmakta ve birlik içerisinde, vergilerin üye ülkeler arası ticarete nötr kalmasını sağlayacak şekilde ortak düzenlemeler oluşturulmaktadır (Bilici, 2007). Son yarım asırda; vergi konusundaki en önemli gelişim olarak görülen KDV 1960'lı yıllarda 10'dan daha az ülkede uygulanmakta iken 2012 yılında 150'den fazla ülkede uygulanmakta, dünya vergi gelirlerinin yaklaşık %20'sini oluşturmakta ve 4 milyardan fazla insanı etkilemektedir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tamamında uygulanan KDV'nin gelirlerinin tüm vergi gelirlerine oranı %15'ten fazladır (OECD, 2012).

Türkiye'de vergilendirmede genel ilke olarak “ödeme gücü” esas alınmaktadır. Vergi ödeme gücünün göstergelerinden biri elde edilen “gelir” iken, diğeri ise bu gelirin harcanmasıdır. Bu nedenle kişilerin doğrudan elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi yanı sıra, harcamaların da vergilendirilmesi yoluna gidilmektedir. KDV konusu ve kapsamı itibarıyla muamele vergilerinden olup (Saraçoğlu, 2006), teorik ve teknik üstünlükleri ile harcamalar üzerinden alınan bu vergi çok aşamalı ve yayılı satış vergisi niteliğinde olup, harcamalar üzerinden alınan vergiler içinde en gelişmiş ve modernidir. Katma değer vergisinde ithalat, üretim, dağıtım ve hizmet sektörleri her el değiştirme aşamasında vergilendirilmekte, işletme girdileri için yüklenen vergiler hazineye borçlanılan vergilerden indirilmektedir. Böylece ithalat, üretim ve dağıtım sürecinin her aşamasında ürüne eklenen değer üzerinden vergi alınmaktadır.

2.2 KDV Uygulamasının Nedenleri

KDV uygulamasına geçilmesinde çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında bu verginin çekiciliği yanında, kaldırılan gider vergilerinin olumsuz etkileri de gelir. KDV'den önce, üretim aşamasını kavrayan toplu muamele vergileri uygulanmaktaydı. Bu vergilerin, üretimin vergilendirilmesine dönük olması nedeniyle, üretim yapan firmalar üzerinde baskı yaratarak kaynak dağılımını olumsuz yönde etkilediği ve üretim yapan firmalarda finansman sıkıntısına neden olduğu bilinmekteydi (Aydemir, 1996).

Diğer yandan, belli üretim aşamalarının yüksek oranlarda vergilendirilmesi, vergi kaçakçılığına neden olmakta, bu durum ise gelir ve kurumlar vergileri matrahlarının aşınmaları sonucunu doğurmaktaydı. KDV'den önceki vergi sisteminde; ekonomik gelişmenin gerisinde bulunan kaldırılan gider vergileriyle ekonomide genel talep düzeyinin vergi yoluyla kontrolü sağlanamamakta ve verginin tüketim üzerindeki etkisinden yeterli ölçüde faydalanılamamaktaydı. Bu sebeple sanayi üzerinde yoğunlaşan vasıtalı vergilerin yükünü ileri kademelere kaydırarak gelir ve kurumlar vergilerinin etki alanı dışında kalan vergi potansiyelini de harcamalar sırasında kavrayıp vergi gelirlerini artırmak için KDV'ye geçmek zorunlu hale gelmişti. Türk Vergi sistemindeki üç

reformdan birisi olarak kabul edilen KDV, vergi sisteminin sadeleşmesine de yardımcı olmuştur. Oto-kontrole de imkân veren KDV, bu sayede gelir ve kurumlar vergisine ilişkin kazançların da kayıt altına alınmasına yardımcı olmaktadır (Güngör, 2012).

KDV nihai olarak harcama üzerinden alındığı için toplam talebi kontrol özelliğine sahip olması ve enflasyonist baskıyı önlemede de araç olarak kullanılabilmesi KDV uygulamasına geçilme nedenlerinden biridir. KDV'den önce uygulanan sistem, ekonomik kaynakların etkin dağılımını olumsuz etkilemekte idi. KDV'nin üretim aşamasından tüketim aşamasına kadar uygulanabilme özelliği, kaynak dağılımının etkin bir şekilde dağılımına neden olmaktadır.

2.3 KDV Uygulamasının Etkileri

Tüketim vergilerinin tüketici tasarrufları üzerindeki etkileri doğrudan değil verginin, bireyin tüketimi üzerindeki etkisi dolayısıyla dolaylı yoldan olmaktadır. Tüketim vergilerinin bu arada bir tüketim vergisi olan KDV'nin tüketici talep ve tasarrufu üzerindeki etkisini belirleyen pek çok etmen vardır. Talebin yansıtıldığı piyasa çeşidi, talep edilen malların fiyat esneklikleri, tüketicinin gelir düzeyi gibi faktörler vergilemenin tasarruflar üzerindeki etkisini belirler. KDV, gelirlerini harcamaktan ziyade tasarruf edenleri, gelirlerini artırma yönünde etkilerken gelirlerinin büyük bir kısmını tüketen kesimin vergi yükünü artırmaktadır ya da özellikle tüketim veya gider vergilerinde görülen tersine artan oranlı etki KDV uygulanmasında da görülecek ve uygulanan vergi oranı aynıken kişilerin gelirlerinin artmasına bağlı olarak vergi yüklerinde azalma meydana gelecektir. Yani gelir dağılımı eşitliği bağlamında; tüketim eğilimi yüksek olan kesimden tasarruf eğilimi yüksek olan kesime doğru, dolaylı bir gelir transferi söz konusudur.

Az gelişmiş ülkelerde dolaylı vergiler ağırlıktadır. Dolaysız vergilerin önemli bir kısmını ise sabit ve dar gelirli yükümlüler ödemektedir. Ekonomik kalkınmanın finansmanında vergi politikası benimsendiğinde, zorunlu olarak dolaylı vergilerin de artırılması gerekecektir. Dolaylı vergilerin artırılması, vergi sistemindeki adaletsizliği arttıracak ve bu durum vergi yükümlülerinin tepkisine yol açacaktır (Aktan, 1989). Dolaylı vergiler yatırımların teşviki açısından dolaysız vergilere göre daha etkindirler. KDV uygulamasıyla yatırım malları bünyesindeki fiyatı artıran vergi etkisi hafifletilerek veya yok edilerek yatırımcı için büyük darboğaz olan finansman ihtiyacını hafifletmek ve yatırımcıyı bu konuda cesaretlendirmek mümkün olabilmektedir. KDV sisteminde; amortisman tabii iktisadi kıymetlere ait KDV'nin indirim konusu yapılabilmesi ve teşvik edilmek istenen yatırım mallarına ait verginin ertelenebilmesi veya taksitlendirilmesi de yatırıma teşvik edici özelliklerdir. KDV'nin tasarrufları artırıcı etkisi sebebi ile de dolaylı olarak yatırımlar artacaktır.

Vergilerden ve vergi politikalarından çeşitli nedenlerle bozulan fiyat istikrarının yeniden sağlanmasında KDV'den yararlanmak mümkündür. Zira vergiler; ekonominin bünyesinde mevcut, ekonomideki konjonktür hareketlerini hafifleten, dolayısıyla fiyat istikrarını korumaya çalışan istikrar kuvvetlerinden birisidir. Vergilerin otomatik istikrar sağlama özelliğinin farkı; diğer otomatik stabilizatörler gibi ekonomideki enflasyonist ve deflasyonist eğilimleri hafifletmesi için hiçbir yasama tasarrufuna, idari karara, iktisadi teşhise, bu teşhise uygun iktisadi mali tedbirlere ihtiyaç göstermemesidir. Bu anlamda KDV'nin otomatik istikrar sağlama gücünün diğer vergilerle kıyaslandığında özellikle fiyat istikrarını sağlamada ve enflasyonla mücadelede oldukça etkili olduğu görülecektir (Danninger, 2008). Ancak KDV'nin bahsedilen fiyat istikrarı üzerindeki bu olumlu etkisinin yanında ilk etkisinin fiyatlar genel seviyesini artırıcı yönde olacağı gerçeği unutulmamalıdır. Özellikle ekonomik daralma dönemlerinde veya enflasyonla etkin mücadelenin amaçlandığı dönemlerde KDV uygulaması veya KDV oranlarının artırılması enflasyon rakamlarının yükselmesine ve ekonomik daralmanın artmasına neden olacaktır.

Bir ekonomide milli gelir artışı toplumsal kalkınmanın nicel göstergesidir. Oysa bu artışa rağmen, toplumun sosyal sınıfları arasında gelir adil olarak dağılmıyorsa, toplumda nitel kalkınma gerçekleşmiyor demektir. Vergiler kamu harcamalarının finansmanında olduğu kadar gelir dağılımının düzeltilmesinde de bir araç olarak kullanılabilir. Gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesi noktasında, KDV'nin gelir dağılımı üzerindeki olumlu etkisi olduğu dikkate alınarak, genel bütçe vergi gelirleri içerisindeki KDV payının daha fonksiyonel kullanılması ve kamu harcamalarının gelir dağılımı eşitsizliğini azaltıcı transferlere yoğunlaştırılması daha yararlı olacaktır.

Vergilerin yapısal uyumluluğunun tam ve etkin olabilmesi için vergi kaçakçılığının en az düzeyde olması ve toplumca kabul edilebilir düzeyde olması gerekir. Ancak bu takdirde milli gelirdeki artışın ile orantılı olarak vergi gelirlerinde artma görünür. Bugün yeni olan, dünya ölçeğinde küreselleşme sonucu rekabet koşullarının sertleşmesiyle kayıt dışı ekonominin haksız rekabete neden olan bir unsur olarak ortaya çıkmasıdır. KDV lokomotif etkisi özelliği olan bir vergi türü olması sebebiyle mükelleflerin gelir ve kurumlar vergisi hâsılatını da kontrol altına almaktadır. KDV'nin yukarıda sayılan; bütün kesimlere hızlı nüfuz etmesi, tarafsız olması, geniş tabanlı olması, indirim mekanizmasının olması, şeffaf olması, belge düzenini olması, oto kontrol sisteminin olması, lokomotif etkisinin olması gibi özellikleri ile kayıtdışı ekonomi ile mücadelede yararlanılması oldukça yararlı ve önemli sonuçlar verecektir (Schneider, 2011 ve 2013, McGee, 2008).

3 Yerel Yönetimlerin Finansman Sorununa Çözüm Arayışları

Belediyeler, kanunlarda gösterilen yerel nitelikli altyapı, çevre, eğitim, sağlık, kültür ve sosyal yardım gibi birçok hizmetin üretim ve sunumundan sorumlu kuruluşlardır. Kentli nüfusun göç ve doğumlar nedeniyle gittikçe arttığı günümüz dünyasında belediye hizmetlerine olan talebin niteliği ve niceliği hızla artmaktadır.

Bununla birlikte belediyelerin birçoğu mali yetersizlikler nedeniyle artan talebi karşılamada ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır. Özellikle büyük sermaye, ileri teknoloji ve uzmanlık gerektiren projelerin hayata geçirilmesinde ciddi sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir. Bu nedenlerle belediyelerin birçoğu ekonomik, teknik, sosyal ve ticari nitelikli yatırımlarını sürekli ertelemek durumunda kalmaktadır. Projelerin hayata geçirilmesinde yaşanan gecikmeler yerel kaynakların etkin şekilde değerlendirilmesini önlemekte ve yerel ekonominin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Hillman, 2003).

Belediyelerin yaşadıkları finansman sıkıntısına birçok öneri getirilmiştir. Bunlardan bazıları; MTV ve trafik harçlarının yerel yönetimlere bırakılması, belediyelerin topladığı vergilerin oranlarında artış yapılması, yerel yönetimlerin mali özerkliğinin artırılması, yeni vergi türleri (konaklama vergisi, hemşehri vergisi, meslek vergisi gibi) konulması vb. önerilerden oluşmaktadır. Niteliği ve niceliği artan yerel yönetim hizmetlerinin kaliteli, etkin ve ucuz hizmet sunmak için önerilen alternatif finansman modeli de özelleştirme'dir (Bozdoğan, 1997). Belediyeler için bir diğer alternatif finansman kaynağı ve önerisi de borçlanma'dır. Belediyelerin borçlanma yolu ile finans sağlaması zaman zaman belediyeler ile merkezi yönetimi karşı karşıya getirirse de belediyelerin artan sorumluluk ve hizmetlerini yürütmeye yaşadıkları finansal sorunlar bu türden bir fon sağlamlarını zaruri hale getirmektedir.

4 Yeni Bir Çözüm Önerisi

Bu çalışmanın çatısını Türkiye'de GBVG'den belediyelere pay verilmesi esasına dayanan mevcut gelir paylaşımı yönteminin yerine, yerel gelirleri artırıcı ve belediyelerin ulusal katma değer oluşumuna katkısını (bir diğer deyişle ekonomik performansını) öne çıkartan yeni bir paylaşım modeli önerisi oluşturmaktadır. Çalışmada; belediyelere GBVG'den pay vermek yerine KDV gelirlerinin il sınırları içerisindeki (dâhilde) KDV tahsilatı ve ihracat performansı gibi kriterler esas alınarak merkezi idare ve belediyeler arasında paylaşılması önerilmektedir. Bu öneri çerçevesinde katma değer vergilemesinin belediyelere tamamen bırakılmasının doğurabileceği kaynak sapmaları, idari maliyetler, vergi ihracı ve benzeri sorunların ortaya çıkması da önlenmiş olmaktadır.

Önerinin Kurumsal ve Yasal Altyapısı

Dahilde KDV gelirlerinden belediyelere ayrılan payların tahakkuk ve tahsisata esas olmak üzere;

Belediye ve il nüfusları : Her yılın ocak ayından geçerli olmak üzere İçişleri Bakanlığı tarafından, Türkiye İstatistik Kurumundan alınmak suretiyle,

İllerin dâhilde KDV Gelirleri : Her ay Maliye Bakanlığınca,

İllerin İhracat rakamları : Her ay Ekonomi Bakanlığınca,

İllerin Gelişmişlik endeksi sıralamasını : Her yıl Kalkınma Bakanlığınca

İller Bankası ve Maliye Bakanlığına bildirilir.

4.1 Öneride Belediye Paylarının Hesaplanması ve Oranı

Belediyelere sınırları içerisindeki dahilde KDV tahsilatı toplamı üzerinden pay verilir. Bu pay, illerin sınırlarındaki dahilde KDV tahsilatı toplamından, asgari geçim indirimi, red ve iadeleri düşüldükten sonra kalan net tutar üzerinden hesaplanır.

İl sınırları içerisindeki dahilde KDV tahsilatı toplamının; yüzde 50'si belediyelere, yüzde 50'si merkezi havuza ayrılır. Havuza ayrılan %50'lik payın; %40'ı illerin nüfusunun ülke nüfusuna oranına göre, %30'u İl ihracatının ülke ihracatına oranına göre ve kalan %30'u Kalkınma Bakanlığı'nın en son yaptığı gelişmişlik endeksindeki sınıflandırılan beş gruba %6'şar paylar halinde taksim edilir. Bu tahsisat, her grup içinde, ilin grup nüfusuna oranına göre hesaplanır.

Belde, köy, mahalle veya bunların bazı kısımlarının bir belediyeye katılması veya birleşmesi halinde bu belediyelerin payı, katılma veya birleşmenin fiilen gerçekleştiği tarihi takip eden ocak ayının birinci gününden itibaren yeni nüfuslarına göre hesaplanır.

4.2 Öneride Payları Tahsisi

4.2. maddeye göre yapılan hesaplama neticesinde İller Bankası tarafından illere pay edilir.

Büyükşehir belediyelerinde; il için hesaplanan pay, ilçelere nüfusuna göre %40 büyükşehir payı ayrıldıktan sonra büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İller Bankası tarafından aktarılır.

Büyükşehir olmayan illerde; il payına düşen tutarları ilçeleri arasında nüfus, yüzölçümü, ilçenin gelişmişlik durumuna paylaştırılır.

Dağıtılan belediye paylarındaki artış, bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 20'den az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere, nüfus esasına göre dağıtılır. Bakanlar Kurulu bu oranı bir katına kadar artırmaya veya kanuni haddine indirmeye yetkilidir.

5 Önerinin Olumlu Yönleri

Önerinin olumlu yönleri vergi bilincinin artması ve kayıtdışı ekonomide azalma, Yerel hemşehrilik bilincinin artması ve yerel ürünlere talebin artması, Yerel üretimin teşvik edilmesi ve yerel kalkınmanın artması, Gelir dağılımı adaletinin artması, Yerel yöneticiler düzeyinde popülist uygulamalar yapılamaması, Belediyelerin bütçe açıklarını kapatma gayretinin artması, Vergi ilkelerine uygun olması, önerinin çoğaltan etkisinin olması başlıkları altında incelenecektir.

5.1 Vergi Bilincinin Artması ve Kayıt Dışı Ekonomide Azalma

Vergi ahlakı ve bilincinin bu özelliklerinden yola çıkarak; GBVG payı yerine belediyelerin sınırlarındaki dâhilde KDV tahsilâtının yarısını alması önerisi ile vergi bilincinin artacağı ve dolayısıyla kayıt dışı ekonominin azalacağı kuvvetle muhtemeldir. Nitekim (önerideki gibi) mali yerelleşme konusunda Almanya'da yapılan bir çalışmada (Werner, 2013) yerel idare için toplanan vergilere karşı vergi mükelleflerinin vergiye gönüllü uyumunun ve vergi ahlakının; merkezi yönetim için toplanan vergilere nazaran daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda belediyelere vergileme yetkisi, tahsil yetkisi, vergi oranı ve konusunu belirleme, değiştirme yetkisi verilmesi hususundan daha önemli olan husus vergilerin merkezi yönetim ile belediyeler arsında paylaşılmasıdır. Yani vergi ödeyen halkın ödediği verginin bir bölümünün kendi bölgesinde, belediye sınırlarında kendisine yatırım veya hizmet olarak döneceğini bilmesidir.

5.2 Yerel Hemşehrilik Bilincinin Artması ve Yerel Ürünlere Talebin Artması

Bu öneri ile ülke genelinde hemşehrilik bilincinin artacağı öngörülmektedir. Hemşehrilik bilincinin etnik milliyetçilik yapılmadan geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece birçok negatif dışsallığı görülen etnik milliyetçilikten, mali milliyetçiliğe geçilebilecektir. Ayrıca hemşehrilik bilincinin gelişmesi, yerel ürünlere talebin artmasına sebep olacak böylece yurtiçi sanayinin korunması ve gelişmesi ve ülke kaynaklarının daha rasyonel kullanılması sağlanabilir.

5.3 Yerel Üretimin Teşvik Edilmesi ve Yerel Kalkınmanın Artması

Yerel yönetimin kendi sınırlarındaki KDV tahsilâtının yarısını alması önerisi ve ihracat performansı kriterinin de genel bütçeden alacağı payda etkili olması belediyelere gelirlerini artırma imkânı verecektir. Belediyelerin, daha etkin strateji planları yapılarak yerel dinamikleri ile yerel potansiyelleri ortaya çıkaracağı, belediyeler tarafından yerel sermaye canlanmasının hedefleneceği ve belediyeler tarafından yapılan yatırım teşviklerinin daha esnek, etkin olacağı öngörülmektedir. Belediyeler bölgelerindeki üretimi, ihracatı teşvik ettiği, kayıt dışı ile mücadele ettiği, bölgesine yatırımcıyı çektiği ölçüde bölgede ödenen KDV artacak ve belediyenin geliri artmış olacaktır.

5.4 Gelir Dağılımında Adaletin Artması

Türkiye'deki katma değer üçte birinden fazlasının batı bölgelerimizde üretildiği ve ödenen vergilerin neredeyse tamamına yakın bir kısmının yine bu bölgelerdeki vatandaşlar tarafından ödendiği göz önüne alındığında; yerel yönetimlerimize hizmetlerini yerine getirirken merkezi yönetim vergi gelirlerinden ayrılan payların da önemli ölçüde batıdan doğuya doğru bir kaynak transferini gösterdiği açıktır. Bu öneri ile belediyelerin kendi sınırlarındaki KDV tahsilâtının yarısını alması ve ihracat performansı kriterinin de etkili olduğu daha adil bir gelir dağılımı önerilmiştir. Bölgeler arası eşitsizliğin artmaması, sosyal adaletin de sağlanması için, 81 ilin dâhilde KDV tahsilâtının bir kısmı da nüfus ve sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre değerlendirilecektir.

5.5 Yerel Yöneticiler Düzeyinde Popülist Uygulamalar Yapılamaması

Bu öneri belediyelerin sorumluluklarını artıracak ve sorumluluğu artan yerel yöneticiler popülist politikalar yapamayacaktır. Gösteriş ve yoğun sosyal reformlarla motive edilen popülist politikalar nihai olarak etkin ve verimli olmadıkları için başarısızdırlar. Başarısız olduklarında yola çıkarken lehlerine oldukları gruplara korkulacak maliyetler yüklerler. Bu öneride belediye finansmanına yerel KDV ile doğrudan katkısı olacak fertlerin daha rasyonel olacağı, haklarını daha çok arayacağı ve yerel siyasetçilerin sorumluluğu artacağı içinde popülist uygulamalar yapamayacağı öngörülmüştür.

5.6 Belediyelerin Bütçe Açıklarının Kapatma Gayretinin Artması

Yerel yönetimlerin borçlarının büyük bir bölümünün belediyelerin borçları olması, belediye borçlarının büyük bir bölümü ise büyükşehir belediyelerinin borçları olması ve bu borçların büyük bir kısmının da kamu borcu olması bağlamında; GBVG payı yerine belediyelerin sınırlarındaki dâhilde KDV tahsilâtının yarısını aldığı öneri ile belediyelere hem borçlanma ihtiyacı duymayacakları kadar finansman sağlayacak hem bölgelerinde üretimi ve yatırımı teşvik ederek (KDV tahsilâtının artması ile) gelirlerini artırma imkânı sağlayacak hem de belediyelerin bütçe açıklarını kapatma gayretinin artacağı öngörülmüştür.

5.7 Vergi İlkelerine Uygun Olması

Öneri; il sınırları içerisindeki dâhildeki KDV tahsilâtından yerel yönetime pay verdiği ve aylık bir vergi olduğu için vergi gelirlerinin istikrarı ilkesine en uygun vergi türü olduğu düşünülmüştür. Ayrıca adalet, etkinlik, görünürlük, iktisadilik ve özerklik ilkeleri de bu öneride sağlanmaktadır.

6 Sonuç

Türkiye'deki mevcut yönetimler arası gelir paylaşımı sisteminde, belediyeler ülke genelindeki bütün vergi gelirlerinden pay almaktadır. Ayrıca büyükşehir belediyelerine sınırları içerisinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinden ilave bir pay verilmektedir. GBVG, belediyeler arasında dağıtılırken belediyelerin; yüzölçümü, gelişmişlik endeksi ağırlıklı olarak da nüfus kriteri dikkate alınmaktadır. Bu nedenle mevcut sistem belediyelerin ulusal hâsılaya katkılarını dikkate almamakta, ekonomik performansı artırmaya yönelik çabaları olumsuz yönde etkilemektedir.

KDV'nin yerelleştirilmesinin makroekonomik etkileri bağlamında; önerinin (tüketim, tasarruf ve yatırım açısından) ekonomik büyüme ve kalkınmaya, (adalet ve eşitlik) açısından gelir dağılımına, (merkezi yönetim bütçe dengesi ve fiyat istikrarı, enflasyon, kayıtdışı ekonomi konuları açısından) makro ekonomik istikrara şu şekilde katkıları olacaktır;

Ekonomik büyüme ve kalkınma üzerindeki etkileri açısından; öneri ile verginin toplanmasına ve toplanan verginin belediyenin hizmet götürdüğü bireylere tekrar adil bir şekilde dönmesi ile verginin verimliliği artacağı öngörülmektedir. Mal ve hizmetlerin talep elastikiyetlerine göre KDV oranlarının titizlikle belirlenmesinin ülke genelinde ekonomik büyüme ve kalkınmaya olumlu etkisi olacaktır. Şöyle ki; talep elastikiyeti düşük olan mal ve hizmetlerde KDV oranının (merkezi idare tarafından) yüksek olarak belirlenmesi durumunda veri gelir düzeyinde tüketim harcamalarını artıracığından tasarruflarda azalma meydana gelecektir. Ancak talep elastikiyeti yüksek olan mal ve hizmetlerde KDV'nin yüksek olması durumunda veri gelir düzeyinde tüketim harcamaları azalacağından tasarruflarda artış meydana gelecektir. Yani gelir dağılımı eşitliği bağlamında; tüketim eğilimi yüksek olan kesimden tasarruf eğilimi yüksek olan kesime doğru, dolaylı bir gelir transferi söz konusu olacaktır. Bu sebeple tasarruflarda bir artış meydana gelecektir. Ülke genelinde artan tasarruflar yatırıma dönüşecektir ve ayrıca KDV sisteminde; amortisman tabii iktisadi kıymetlere ait KDV'nin indirim konusu yapılabilmesi ve teşvik edilmek istenen yatırım mallarına ait verginin ertelenebilmesi veya taksitlendirilmesi de yatırıma teşvik edici özelliklerdir.

Gelir dağılımı üzerindeki etkileri açısından; verginin mali güce göre alınması ilkesi ile verginin genelliği ve eşitliği ilkeleri birbirleriyle çelişen yapıdadır. Önemli olan, bu iki ilke arasında içinde bulunulan koşullara en uygun, hukuken en doğru ve ekonomik olarak da en yararlı dengenin kurulabilmesidir. Vergide genellik ve eşitlik ilkesinin, anayasanın 10'uncu maddesinde belirtilen yasa önünde eşitlik kavramı ile çakıştığı ifade edilmiştir. Adalet ve eşitlik ilkelerini; vergi toplama ve toplanan vergilerin dağıtılması açısından ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

Vergi toplarken; vergi yükünün, mükelleflerin kişisel ve ekonomik durumlarına göre eşit bir şekilde dağıtılması anlamında vergide eşitlik ilkesi benimsenmeli. Adalet ilkesinin zedelenecek vergi gelirlerinin azalmaması için toplanan vergilerin kamu hizmetlerinin görülmesi için dağıtımı esnasında ise adalet ilkesi benimsenmesi gerekmektedir.

Mevcut genel bütçe vergi gelirlerinden pay dağıtılması modelinin; büyükşehir olan illere fazladan pay verilerek eşitlik ilkesi zedelenecektir. İllerin sadece nüfus, yüz ölçümü, gelişmişlik endekslerine bakılarak dağıtılması ise adalet ilkesini zedelemektedir. Mevcut GBVG pay verilmesi uygulaması büyükşehir olan belediyeler lehine, büyükşehir belediyesi olmayan iller aleyhine gelir dağılımını bozucu etki yaparak köylerden şehre aşırı göç ile makro ekonomik dengesizliklere sebep olmaktadır.

Öneride bütün vergi gelirlerinden değil sadece en geniş vergi tabanı olan KDV'den pay verilerek eşitlik ilkesi benimsenmiş. Dağılımda da büyükşehir belediyesi olup olmadığına bakılmaksızın illerin kendi sınırları içindeki KDV'den pay verilerek ve illerin ülke ihracatındaki payları da dikkate alınarak adalet ilkesi benimsenmeye çalışılmıştır.

Makroekonomik istikrar üzerindeki etkileri açısından; önerinin ekonomik büyüme ve kalkınma üzerinde, gelir dağılımı üzerinde, olumlu etkileri olsa da merkezi yönetim bütçesi üzerinde kısa vadede olumsuz etkisi olacaktır. Ayrıca fiyat istikrarı ve enflasyon bağlamında; özellikle ekonomik daralma dönemlerinde veya enflasyonla etkin mücadelenin amaçlandığı dönemlerde talebin kısılması amacıyla veya başka makro ekonomik amaçlar için KDV oranlarının artırılması enflasyon rakamlarının yükselmesine, makro ekonomik dengelerin bozulmasına, ekonomik daralmanın artmasına ve nihai olarak vergi gelirleri azaldığı için yerel yönetim paylarının da azalmasına neden olacaktır.

İllerde kişi başı ihracat, kişi başı ödenen KDV ve illerin gelişmişlik düzeyleri farklı olduğu için öneride; her ilde bireylerin merkezden aldığı (dahilde KDV) vergi payı farklı olacaktır. Ekonomik olarak gelişmiş iller ile

ekonomik olarak az gelişmiş iller arasındaki olumsuz tablo; sadece merkezi idarenin gayreti ile değil ekonomik olarak az gelişmiş il belediyeleri ile merkezi idarenin birlikte gayreti ile daha hızlı olumlu yönde düzelecektir.

Öneri ile merkezi yönetim tarafından toplanan vergilerin daha adil dağılımı sağlanmaya çalışılarak verginin bilincinin ve vergi verimliliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Bunların yanında belediyelerden daha nitelikli veya nicelikli hizmet almanın yolu vergi bilincinin artması ile mümkün olacağı yargısının kişi, firma ve kurumlarda oluşması amaçlanmaktadır. Bu şekilde ekonomiye olumsuz etkileri olan etnik milliyetçiliğin, ekonomiye olumlu etkileri olacak mali milliyetçiliğe dönüşmesi beklenmektedir.

Vergi bilincinin artması, vergi verimliliğinin artması, mali milliyetçiliğin oluşması ülke genelinde kayıt dışı ekonominin azalmasına ve dahilde KDV gelirlerinin artmasına neden olacaktır. KDV; lokomotif etkisi özelliği olan bir vergi türü olması sebebiyle iktisadi mükellef olan nihai tüketiciye KDV'yi ödetirken, kanuni mükelleflerin de gelir ve kurumlar vergisi hâsılatını kontrol altına almaktadır. KDV'nin bu özelliklerinden dolayı öneri ile kayıtdışı ekonomi ile mücadelede olumlu ve önemli sonuçlar verecektir.

Kaynakça

- Arslan, 1983. “Katma Değer Vergisi ve İlgili Yasa Tasarısının Getirdikleri”, Vergi Dünyası, Ankara.
- Aktan, 1989. “Arz Yönlü Vergi Politikasının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri”, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, p.66.
- Aydemir, 2012. “Türkiye’de KDV’nin Değerlendirilmesi ve Efektif KDV”, DPT Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme Genel Müdürlüğü,
- <http://ekutup.dpt.gov.tr/vergi/aydemirb/kdv.html> (15.08.2012).
- Başaran, 2008. Kent ve Yerel Yönetim, Okutan Yayınları, İstanbul.
- Bilici, 2007. “Türk Vergi Sisteminin AB ile Uyumunu”
- Bozlağan, 1997. Yerel Hizmetlerin Özelleştirilmesi ve Bağcılar Belediyesi Özelleştirme Uygulamaları, Üç-Er Ofset Ltd, İstanbul.
- Bülbül, 2011. “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kamu Kesimi Bütçesi Üzerine Etkileri”, IV. Yerel Yönetimlerin Mali Yönetimi Forumu Bildirileri, Hacettepe Üniversitesi Yayını, Ankara.
- Danninger, 2008. “Inflation Smoothing and the Modest Effect of VAT in Germany”, IMF Working Papers, International Monetary Fund, v.08/175, Luzern, p.17.
- Fidan, 1997. Belediyelerde İnsan Kaynakları Yönetimi, Yayınlanmış Y. Lisans Tezi, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, Ankara.
- Gurría, 2011. General Government Employment Across Levels of Government, Government at a Glance 2011.
- Güngör, 2012. “Katma Değer Vergisi Notları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, Afyon p.1.
- Hillman, 2003. Public Finance and Public Policy: Responsibilities and Limitations of Government, Cambridge University Press, Cambridge.
- Jenkins, 1998. Tax Reform in Singapore, Harvard University, Boston.
- Kestane, 1996. İller Bankası ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Araştırma Raporu, Ankara.
- McGee, 2008. Taxation and Public Finance in Transition and Developing Economies, Springer, Londra.
- OECD, 2011. Kamu Harcamalarının Yönetim Düzeyine göre Dağılımı, <http://dx.doi.org/10.1787/888932390576> (12.12.2012).
- OECD, 2012. Consumption Tax Trends 2012 VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues, OECD Publishing, Amsterdam, P.44.
- Organ, 2013. “Avrupa Birliği Ortak Katma Değer Vergisinin Temel Özellikleri”, www.sagem.pau.edu.tr/doc/abgs1.docx (15.02.2013)
- Rodibaught, 2013. “U.S. Master Tax Guide”, CCH Tax Law Editors, Chicago.
- Saraçoğlu, 2006. “Katma Değer Vergisinde Oransal Yapı Ve Vergi Oranlarında Yapılan Değişikliklerin Tüketim ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri”, Sayıştay Dergisi, Ankara.
- Schneider, 2011. Handbook on the Shadow Economy, Edward Elgar Publishing, Washington D.C.
- Schneider, 2013. The Shadow Economy: An International Survey, Cambridge University Press, Cambridge.
- Werner, 2003. “Tax Morale and (De-) Centralization- An Experimental Study”, Max Planck Institute for Research into Economic Systems, Jena, Germany.